

PIRKEI AVOT – CHAPTER 3 MISHNA 1

www.rabbidunner.com

עֲקֵבִיא בֶן מַהֲלָלֵאל אוֹמֵר, הִסְתַּכַּל בְּשְׁלֹשָׁה דְבָרִים וְאֵי אֶתָּה בָּא לְיַד עֵבֶרָה. דַּע מֵאֵין בָּאתָ, וּלְאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ, וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֲשָׁבוֹן. מֵאֵין בָּאתָ, מִטְּפָה סְרוּחָה, וּלְאֵן אֶתָּה הוֹלֵךְ, לְמִקּוֹם עֶפֶר רְמָה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אֶתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֲשָׁבוֹן, לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

Akavya ben Mahallalel said: mark well three things and you will not come into the power of sin: Know from where you come, and where you are going, and before whom you are destined to give an account and reckoning. From where do you come? From a putrid drop. Where are you going? To a place of dust, of worm and of maggot. Before whom you are destined to give an account and reckoning? Before the King of the kings of kings, the Holy One, blessed be he.

דרד חיים על אבות פרק ג

יש לשאול מה הוצרך לומר כל שלשה דברים, כי בזה שיחשוב ש"עתידי ליתן דין וחשבון" לא יבא לידי עבירה ומה צריך "מאין באת ולאן אתה הולך"?

ועוד קשה, וכי אם יחשוב שבא מטפה סרוחה לא יעשה עבירה? דאין זה טעם כלל שלא יעשה עבירה! וכן לאן אתה הולך -- אין סבה שלא יעשה חטא? רק מה שעתידי ליתן דין וחשבון הוא סבה בודאי שלא יבא לידי חטא. ולא עוד כי כאשר יחשוב האדם שאינו כלום והוא בריה פחותה יתייבש עצמו שעל כל פנים לא יגיע אל מעלה ויבא לידי חטא כי יאמר נואש למעשיו.

... ועוד כי אם האדם הולך אל מקום רמה ותולעה איך יתן דין וחשבון? ...

ועוד למה זכר כאן דברי עקביא בן מהללאל שהיה אחר שמעיה ואבטליון כדאיתא בעדיות והיה ראוי להזכיר אותו קודם זה בפרק ראשון?

יש לך לדעת כי התחיל הפרק בדברי עקביא בן מהללאל לגודל המוסר שנזכר בדברי עקביא הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי חטא לכך שם דבריו ראש הפרק...

והנה עקביא בן מהללאל בא ללמוד האדם שיסיר ממנו סבת החטא, שכל זמן שלא יסיר הדבר שהוא סבה אל החטא הוא בא לידי חטא, והסבה שבא האדם לידי חטא הוא יצר הרע שנתן השם יתברך באדם והוא הגורם החטא אל האדם. ואף אם יחשוב וידע שעתידי לתת דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים, מכל מקום כאשר יצרו גובר עליו הוא חוטא ואינו משגיח בעתידי להיות, ולכך צריך האדם שיסיר ממנו כח יצר הרע אשר הוא סבה אל החטא.

ויצר הרע מתגבר באדם מכח גבהות הלב, וכל תאוה וכל קנאה וכיוצא בו מן הדברים אשר הם גורמים שיבא לידי חטא מתחדשים מכח גבהות הלב, וזה מפני שיצר הרע מסית האדם עד שהוא מביא את האדם לידי אבוד, לכך אין גרוי והסתה רק כאשר יחשוב האדם עצמו במדריגה עליונה מאד ואז יצר הרע מסית אותו עד שהוא מפיל אותו ומאבד אותו לגמרי, אבל כאשר רוחו ולבו נשברה בקרבו אין כאן יצר הרע שיהיה מסית את האדם להפילו ...

ועוד בארנו לך פעמים הרבה מאוד כי היצר הרע הוא השטן אינו דבק רק בחומר ... אבל התורה היא חירות מסולק מן זה השטן שהוא ההעדר הדבק בנבראים, ולכך אמר שיעסוק בתורה. ועם כל זה לא יסור היצר הרע מן הגוף שכ"כ שולט היצר הרע בגוף, יזכור לו יום המיתה שישוב הגוף אל העפר ... אם מזכיר לו יום המיתה כאלו כבר קבל העדר והרי אין לו כח עוד ובזה מסולק היצר הרע הוא השטן הוא מלאך המות. וכבר התבאר מענין ... שאין היצר הרע שולט באדם רק כאשר האדם מחשיב עצמו שהוא במעלה ובשלימות...

וזה שאמר כאן הסתכל בג' דברים ואי אתה בא לידי עבירה, כי כאשר מסתכל מאין בא מטפה סרוחה שמצד התחלת האדם אינו נחשב לכלום, ולאן הוא הולך שמצד סופו אינו כלום גם כן שהרי הולך למקום עפר רמה ותולעה, וכאשר מצד תחלתו וסופו אינו נחשב הרי מבטל גבהותו לגמרי כאלו אינו דבר, שאלו היה נחשב מצד תחלתו אף שלא היה נחשב מצד סופו, וכן אם היה נחשב מצד סופו אף שלא היה נחשב מצד תחלתו היה בו חשיבות מה, אבל כאשר מצד תחלתו וכן מצד סופו אינו נחשב לכלום כאלו אינו דבר לגמרי ומפני זה יש סלוק יצר הרע לגמרי. כי אין יצר הרע לאדם רק כאשר יחשב עצמו בריאה חשובה, וכאשר אין נחשב לעצמו בריאה אין שולט בו יצר הרע.

ואל יקשה לך שאם יחשוב בעצמו שהוא טפה סרוחה יתיימש מן עשיית הטוב, כי בשביל שנברא מטפה סרוחה לא יאמר נואש לעשות המצות, כי אדרבה יעשה המצות ובזה יהיה בריאה חשובה עליונה... ומה שאמר מאין באת מטפה סרוחה ולאן אתה הולך למקום רמה ותולעה היינו הגוף שבו יצר הרע והוא מבקש החטא, ולכך כאשר מסתכל שזה הגוף שהוא בעל יצר הרע אינו כלום נחשב מסתלק ממנו יצר הרע בודאי. ומה שאמר ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון הוא עתיד לזמן התחיה, מכל מקום הגוף המחטיא הזה בעודו בחיים חייתו הוא בא מטפה סרוחה.